

Asia: HE 241/2020 vp Hallituksen esitys eduskunnalle hyvinvointialueiden perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi

Psykosociala förbundet rf:n lausunto Hyvinvointialueiden matalan kynnyksen palvelut

- Matalan kynnyksen palvelujen saatavuus ja laadukkaat mielenterveyspalvelut on turvattava molemmilla kansalliskielillä. Toimivat matalan kynnyksen palvelut pienentävät erityisterveydenhuollon kustannuksia.
- Nykyisin mielenterveyden ongelmat ovat työntekijöiden sairauspoissaolojen yleisin syy, erityisesti nuorten aikuisten osalta. Psykkinen hyvinvointi on tarpeen kaikissa elämänvaiheissa. Tuen saanti on turvattava työkykyisille, ikääntyneille ja haavoittuvassa asemassa oleville henkilöille.
- Mielenterveyspalveluiden ja ongelmien hoito on epätasapainossa. Nuorten mielenterveysongelmia hoidetaan yhä useammin erikoissairaanhoidossa. Tämä koskee myös psyykkistä kuormitusta, joka ilmenee nukkumisvaikeuksina sekä ahdistus- ja masennusoireina.
- On tärkeää keskittyä terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen. Oikein ajoitettu varhainen puuttuminen estää ongelmien kasaantumista ja voinnin heikkenemistä. Siksi matalan kynnyksen tukipalveluita tulisi olisi olla saatavilla perusterveydenhuollossa.
- Mielenterveyspalveluiden saatavuudessa on alueellisia eroja, ja alueiden välillä valitsee selkeä epätasa-arvo. Terapiatakuun käyttöönotto Suomen jokaisessa kunnassa voisi parantaa matalan kynnyksen mielenterveyspalveluiden saatavuutta ja laatua. Samalla erikoissairaanhoidosta vapautuisi resursseja, joita voitaisiin käyttää vakavien mielenterveysongelmien hoitoon.
- Yhdistysten tarjoama matalan kynnyksen toiminta on kustannustehokas tapa edistää ihmisten psyykkistä hyvinvointia ja toimintakykyä. Tämän toiminnan rahoituksen turvaaminen on olennaista.

Itsehallintoalueiden tulisi kehittämistoiminnassaan ja palveluverkon suunnittelussa hyödyntää kolmannen sektorin osaamista ja kokemusta.

- Sosiaali- ja terveydenhuollon yhdistykset tuntevat kohderyhmiensä elämäntilanteet ja erityistarpeet. Yhdistykset tarjoavat asiantuntija-apua ja vertaistukea. Ne voivat suositella oikeita palveluita ja antaa henkilökohtaista neuvontaa. Erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien väestöryhmien osalta yhdistykset täydentävät kuntien ja muiden julkisten toimijoiden tarjoamaa neuvontaa.
- Tämä osaaminen tulisi huomioida nykyistä paremmin maakuntien ja kuntien kehittäessä julkisen sektorin neuvontaa. Tämä koskee sekä ennalta ehkäisevää ja terveyttä edistävää työtä että sosiaali- ja terveystaloudellisia palveluita.
- Erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien väestöryhmien osalta yhdistykset täydentävät kuntien ja muiden julkisten toimijoiden tarjoamaa neuvontaa.
- Erityisesti ruotsinkielisten ja kaksikielisten järjestöjen rooli on tärkeä, koska niiden palvelut usein täydentävät julkisen sektorin ruotsinkielisiä palveluita.

Mielenterveyden edistäminen eri sektoreilla

- Mielenterveyttä koskevan osaamisen lisääminen ja eri sektorien välisen yhteistyön vahvistaminen on tärkeää terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi.
- Tukea tarvitsevien ihmisten tulisi myös saada tietoa siitä, mistä ja miten he voivat saada matalan kynnyksen kriisipalveluita.
- Hyvinvointialueiden tulee osallistua psyykkisen hyvinvoinnin edistämistyöhön, ja tähän työhön tarvittavat resurssit on turvattava.
- On tärkeää estää tilanne, jossa resursseja käytetään vain erikoissairaanhoidon.

Ruotsinkielisten sosiaali- ja terveystaloudellisten palveluiden saatavuus on turvattava sekä perustasolla että erikoistasolla.

- Henkilöstön koulutus ja täydennyskoulutus on tärkeä näkökulma, joka tulee ottaa huomioon uudistuksessa kautta linjan.
- Ruotsinkielentaitoisen henkilöstön rekrytoiminen on suuri haaste perustasolla, kuten sosiaali- ja terveystaloudellisten palveluiden kehittämisessä.

Kaiken ikäisten ihmisten mielenterveyden tukeminen

- Tärkeitä asioita ovat paikallistason ratkaisut, seuranta ja yksinäisyyden ja sosiaalisen eristäytymisen ehkäiseminen.
- Ikääntyneiden mielenterveyden edistäminen on osa kaikkea ikääntyneiden kanssa tehtävää työtä. Ikääntyneiden kanssa työskentelevien riittävä mielenterveysosaaminen on varmistettava.
- Lasten ja nuorten mielenterveys kuuluu Suomen kansallisen mielenterveysstrategian painopisteisiin. Arjen, kasvuympäristön ja opiskeluympäristön tukeminen sekä psyykkisten voimavarojen kehityksen tukeminen on tärkeää.
- Mielenterveys tulee ottaa huomioon terveys- ja sosiaalipalveluissa, varhaiskasvatuksessa ja oppilaitoksissa, kulttuuripalveluissa, kaupunkisuunnittelussa sekä ulkoalueiden ja osallistumismahdollisuuksien suunnittelussa.
- Koulu on tärkeä osa lasten ja nuorten arkea. Siksi myös palveluiden tulisi olla saatavilla matalalla kynnyksellä koulujen ja oppilaitosten yhteydessä.
- Myös opintojen ja työelämän ulkopuolella olevien nuorten mielenterveyspalvelut on turvattava sosiaali- ja terveyskeskuksissa ja sosiaali- ja terveyspalveluiden välistä yhteistyötä tulee vahvistaa.
- Sosiaali- ja terveysministeriön mukaan 13–18-vuotiaista nuorista noin 19 000 tarvitsee vuosittain apua masennuksen tai ahdistuksen takia. Noin 60 prosenttia heistä saa hoitoa joko perusterveydenhuollossa tai erikoissairaanhoidossa. Perusterveydenhuollossa ei ole riittäviä resursseja, jotta se kykenisi tarjoamaan mielenterveysongelmista kärsiville nuorille palveluja aikaisessa vaiheessa.

19.2.2021

Psykosociala förbundet rf:n yhteyshenkilö Bodil Viitanen, toiminnanjohtaja

puh. 050-5251243, sähköposti: bodil.viitanen@fspc.fi

Ärende: RP 241/2020 rd Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om inrättande av välfärdsområden och om en reform av ordnandet av social- och hälsovården och räddningsväsendet samt till lämnande av underrättelse enligt artiklarna 12 och 13 i Europeiska stadgan om lokal självstyrelse

Psykosociala förbundet rf: s yttrande

Lågtröskeltjänster inom välfärdsområden

- Tillgången till lågtröskeltjänster och kvaliteten på mentalhälsotjänster ska tryggas på båda nationalspråken. Fungerande lågtröskeltjänster minskar kostnaderna för specialhälsovården.
- I dag är psykisk ohälsa den vanligaste orsaken till sjukskrivning bland arbetstagare, speciellt bland unga vuxna. Psykiskt välbefinnande behövs genom hela livet. Stöd behöver säkerställas för arbetsföra, äldre och personer som befinner sig i sårbar ställning.
- Det finns en obalans i mentalvårdstjänster och behandlingen av problem. Psykisk ohälsa hos unga behandlas allt oftare inom den specialiserade sjukvården. Detta gäller även psykisk belastning som tar sig uttryck i sömnsvärigheter och ångest- och depressionssymtom.
- Viktigt att fokus ligger på att främja hälsa och välbefinnande. Tidiga insatser i rätt skede förhindrar att problem hopar sig och att måendet försämras. Därför bör stödtjänster med låg tröskel finnas tillgängliga i bashälsovården.
- Det råder stor ojämlikhet och regionala skillnader i tillgängligheten till mentalvårdstjänster. Genom att ta i bruk Terapigaranti i varje kommun i Finland kan man förbättra tillgången till och kvaliteten på mentalhälsotjänster med låg tröskel. Inom den specialiserade sjukvården frigörs samtidigt resurser, som då kan användas för att behandla allvarigare psykiska problem.
- Lågtröskelverksamhet inom föreningar är kostnadseffektiva sätt att främja människors psykiska välbefinnande och funktionsförmåga. Det är väsentligt att finansiering för denna verksamhet tryggas inom välfärdsområdena

De självstyrande områdena bör ta tillvara tredje sektorns kunskaper och erfarenheter i sin utvecklingsverksamhet och i planeringen av servicenätet.

- Social- och hälsovårdsföreningarna känner till sina målgruppers livssituationer och särskilda behov. Föreningarna ger experthjälp och kamratstöd. De kan rekommendera de rätta tjänsterna och ge personlig rådgivning. I synnerhet för

utsatta grupper kompletterar föreningarna den rådgivning som kommuner och andra offentliga aktörer tillhandahåller.

- Denna kunskap och kompetens bör i större utsträckning än idag beaktas då landskapen och kommunerna utvecklar den offentliga sektorns rådgivning. Detta gäller både förebyggande och hälsofrämjande arbete och social- och hälsovårdstjänster.
- I synnerhet för utsatta grupper kompletterar föreningarna den rådgivning som kommuner och andra offentliga aktörer tillhandahåller.
- I synnerhet de svensk- och tvåspråkiga organisationernas roll är viktig då deras tjänster ofta kompletterar den svenska servicen inom den offentliga sektorn.

Främjande av psykisk hälsa inom olika sektorer

- Det är viktigt att öka kompetensen inom psykisk hälsa och stärka samarbetet mellan olika sektorer där hälsa och välbefinnande främjas.
- Personer i behov av stöd behöver även ha tillgång till information om var och hur man kan hitta kristjänster med låg tröskel.
- Valfärdsområden bör delta i arbetet med att främja psykiskt välbefinnande och resursering för detta arbete bör tryggas.
- Viktigt att förhindra att resurser endast används inom specialistsjukvården.

Tillgången till social- och hälsovård på svenska ska säkerställas på både basnivå och specialiserad nivå.

- Utbildning och fortbildning av personal en viktig aspekt som måste tas i beaktande i reformen som helhet.
- När det gäller basnivån, utvecklande av social- och hälsovårdscentraler är rekrytering av svenskkunnig personal en stor utmaning.

Stöd för den psykisk hälsan i alla åldrar

- Viktigt med lösningar på lokal nivå, uppföljning, att motverka ensamhet och social isolering.
- Främjande av äldres psykiska hälsa är en del av allt det arbete som görs tillsammans med äldre. En tillräcklig mentalhälsokompetens hos de som arbetar med äldre bör säkerställas.
- Barns och ungas psykiska hälsa är en av prioriteringarna i Finlands nationella strategi för psykisk hälsa. Viktigt att satsa på stöd i vardagen, i uppväxtmiljön och studiemiljön och stödja utvecklingen av psykiska resurser.
- Psykisk hälsa bör beaktas inom hälso- och socialtjänster, småbarnsfostran och läroanstalter, kulturtjänster, stadsplanering och planering av friluftsområden och delaktighetsmöjligheter.
- För barn och unga är skolan en viktig del av vardagen, och därför bör också tjänster finnas tillgängliga med låg tröskel i anslutning till skolor och läroanstalter.
- Även mentalvårdstjänster för unga utanför studie- och arbetslivet ska tryggas i social- och hälsocentraler och samarbetet mellan social- och hälsovårdstjänster bör stärkas.
- Enligt Social- och hälsovårdsministeriet behöver cirka 19 000 unga i åldern 13-18 årligen hjälp på grund av depression eller ångest. Cirka 60 procent behandlas inom antingen primärvården eller den specialiserade sjukvården. Eftersom primärvården inte har tillräckliga resurser för att erbjuda tjänster i ett tidigt skede för unga med psykiska problem.

19.2.2021

Psykosociala förbundet rf kontaktperson Bodil Viitanen, verksamhetsledare tel. 050-5251243, epost: bodil.viitanen@fspc.fi